

Sygn. akt III AUa 294/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewa Drzymała (spr.)
Sędziowie:	SSA Monika Kowalska SSA Feliksa Wilk
Protokolant:	st. prot. sądowy Anna Baran

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **Firmy Handlowo-Uslugowej (...)** z siedzibą w K.

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

przy udziale zainteresowanej **M. B.**

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VIII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 listopada 2012 r. sygn. akt VIII U 1429/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz A. G. kwotę (...) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

sygn. akt III AUa 294/13

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 21 listopada 2012 r., sygn. akt VIII U 1429/12, zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 23 maja 2012 r. w ten sposób, że ustalił, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne M. B. podlegającej ubezpieczeniu jako pracownik u płatnika składek Firmy Handlowo – Usługowej (...) z siedzibą w K. stanowi kwota ustalonego przez wyżej wymienionych w aneksie do umowy o pracę z dnia

2 stycznia 2012 r. wynagrodzenia za pracę tj. (...)złotych, oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz A. G. kwotę(...)tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżoną przez Firmę Handlowo – Usługową (...) decyzją z dnia 23 maja 2012 r. organ rentowy stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie M. B. podlegającej ubezpieczeniu jako pracownik u płatnika składek Firmy Handlowo – Usługowej (...) z siedzibą w K. wynosi w styczniu 2012 r. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po (...)złotych i na ubezpieczenie zdrowotne (...)złotych.

Z poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych wynika, że M. B. łączy obecnie z płatnikiem składek (...)umowa o pracę od 01.08.2011 r. na czas nieokreślony na stanowisku architekt-dekorator wnętrz, za wynagrodzeniem (...)złotych brutto miesięcznie. Na podstawie aneksów do tej umowy o pracę wynagrodzenie za miesiąc styczeń 2012 r. zostało ustalone na kwotę (...)złotych, a począwszy od dnia 01.02.2012 r. ponownie w kwocie (...)złotych. Płatnik składek (...)zgłosił M. B. do ubezpieczenia społecznego na stosownych drukach ZUS. M. B. była zgłoszona do ubezpieczenia społecznego od 31.12.1998 r. do 11.05.2002 r. i od 01.05.2007 r. do 30.04.2008 r.

W miesiącach od stycznia do grudnia 1999 r. i od maja 2007 r. do kwietnia 2008 r. była ona zatrudniona w wymiarze czasu pracy 1/2, a w miesiącach od stycznia 2000 r. do maja 2002 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Zgodnie z imiennymi miesięcznymi raportami ZUS RCA otrzymywała za w/w okres wynagrodzenie w maksymalnej wysokości (...)zł. W okresie od 23.02.2012 r. do 18.04.2012 r. M. B. przebywała na urlopie macierzyńskim i w czasie tego urlopu odbyła szkolenie BHP w okresie od 21.03.2012 r. do 22.03.2012 r. Zatrudnieni w (...)pracownicy zarabiali maksymalnie do (...)złotych miesięcznie. Aneks z dnia 02.01.2012 r., na mocy którego strony umowy uzgodniły od dnia 01.01.2012 r. wynagrodzenie za pracę w kwocie (...)złotych brutto, zawiera podpisy obu stron i datę na wstępie i przy podpisie M. B.. Data wymieniona jako data zawarcia aneksu została poprawiona, tj. skreślono rok 2011, a nadpisano odręcznie 2012. Powyższą zmianę zaopatrzone parafą A. G. podobną do złożonej pod treścią aneksu. Drugi aneks pochodzi z dnia 01.02.2012 r., na mocy którego strony tej umowy uzgodniły od dnia 01.02.2012 r. wynagrodzenie za pracę w kwocie (...)złotych brutto. Aneks ten zawiera podpisy obu stron i datę na wstępie i przy podpisie M. B.. Trzeci aneks będący faksem przesłanym do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 02.01.2011 r. na mocy którego strony tej umowy uzgodniły od dnia 01.01.2012 r. wynagrodzenie za pracę w kwocie (...)złotych brutto. Aneks ten zawiera podpisy obu stron i datę w/w na wstępie, nie zawiera daty przy podpisie M. B. i A. G.. Firma Handlowo-Usługowa (...)jest firmą artystyczną, zajmuje się szyciem dekoracji według indywidualnych zamówień klientów w oparciu o projekty osób uprawnionych. Z firmą współpracują architekci, plastycy i min. M. B., córka A. G.. W ostatnim czasie Firma Handlowo-Usługowa (...) uzyskała najwyższą międzynarodową nagrodę wraz z Hotelem (...) w K.. A. G. postanowił oprzeć na tym nośniku reklamy nową dynamikę Firmy (...). Poczynił różnego rodzaju starania, wystąpił o wykup innych lokali od Gminy. Działania te w sumie miały służyć reorganizacji Firmy (...), a jednym z elementów tej reorganizacji miał być nowy wystrój, założenie sklepu internetowego, sporządzanie wydawnictw. Te zadania A. G. powierzył córce M. B. w styczniu 2012 r., ustalając jej wynagrodzenie na kwotę (...)złotych. Takie rozszerzenie umowy o pracę byłoby dla Firmy (...) oszczędnością, ponieważ skorzystanie w tym zakresie z usług wynajętych osób trzecich wiązałoby się z koniecznością poniesienia znacznie większych kosztów – osoba realizująca taki projekt z reguły żąda wynagrodzenia w wysokości kilkunastu tysięcy złotych. Czynności objęte aneksem do umowy o pracę wymagały innych kwalifikacji i umiejętności, niż praca objęta dotychczasową umową o pracę M. B.. Zakres tej umowy obejmował bowiem połączenie pomysłu z wykonawstwem oraz założenie sklepu internetowego.

W powyższym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie i wskazał, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż wynagrodzenie określone w aneksach do umowy o pracę było zasadne, wynikało z aktualnych potrzeb rodzinnej firmy prowadzonej przez A. G. jak i pracy jego córki M. B.. Okoliczności niezależne od stron umowy (ciąża, utrata dziecka) sprawiły, że strony odstąpiły od szerszego zakresu zadań M. B. w ramach nowego obowiązującego od 01.01.2012 r. zakresu czynności, a co za tym idzie od dynamicznego rozwijania działalności firmy na nowym polu. Poprawienie roku w dacie na pierwszym aneksie jest związane z błędem pisarskim jaki często może pojawić się w pismach sporządzanych na przełomie roku, strony umowy mogą w każdym czasie dokonać sprostowania takich błędów, mogą też w każdym czasie umowę zmienić. Mając na względzie nowe obowiązki przewidziane dla M. B. nie można mówić o nadmiernym podwyższeniu wynagrodzenia za pracę, a co za

tym idzie nie można mówić o nadużyciu prawa do świadczeń. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie kwestionował i nie kwestionuje pracy M. B. w charakterze pracownika w firmie ojca, a co za tym idzie, w tak ustalonym stanie faktycznym nie ma podstaw do kwestionowania ustalonego w styczniu 2012r. wynagrodzenia wynikającego ze znacznie szerszego zakresu czynności.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. zaskarżył apelacją powyższy wyrok i zarzucił: 1) naruszenie prawa materialnego, tj. a) art. 6 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 22 kodeksu pracy poprzez ich błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że zainteresowana podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od dnia 2 stycznia 2012 r. z podstawą wymiaru składek (...)złoty brutto; b) art. 58 § 2 kodeksu cywilnego w zw. z art. 300 kodeksu pracy oraz art. 5 kodeksu cywilnego i art. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez ich niezastosowanie przez Sąd I instancji; 2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na ustaleniu, że odwołującego z zainteresowaną łączył stosunek pracy za wynagrodzeniem(...)złoty, podczas gdy w rzeczywistości zawarcie aneksu z dnia 2 stycznia 2012 r., a w szczególności podwyższenie wynagrodzenia do kwoty (...)złoty, zostało dokonane dla pozorów, celem osiągnięcia skutku w postaci wypłaty zasiłków od zawyżonej podstawy ubezpieczenia; 3) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie zakresu swobodnej oceny dowodów poprzez oparcie wyroku na mało wiarygodnych wyjaśnieniach zainteresowanej i odwołującego i art. 328 § 2 kpc poprzez nie podanie przyczyn, dla których Sąd I instancji odmówił wiarygodności i mocy dowodowej innym dowodom w postaci dokumentacji ZUS i zestawieniom okresów choroby zainteresowanej. Podnosząc te zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania od decyzji z dnia 23 maja 2012 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu apelujący podkreślił, iż w okolicznościach niniejszej sprawy jest oczywistym, że nie było wola stron związane się stałym stosunkiem pracy z deklarowanym wynagrodzeniem 5400zł, skoro od kolejnego miesiąca obniżono wynagrodzenie do poprzedniej kwoty. Zatem z doświadczenia życiowego można wywieść wniosek, że celem podwyższenia wynagrodzenia było wyłącznie uzyskanie przez zainteresowaną nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Podniesione przez organ rentowy zarzuty okazały się w realiach rozpoznawanej sprawy niezasadne. Sąd I instancji nie uchybił przepisom prawa materialnego, ponieważ do niewadliwie ustalonego stanu faktycznego powołał właściwe przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205 poz. 1585 ze zm.) oraz ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164 poz. 1027 ze zm.), dokonując przy tym ich poprawnej wykładni. Wbrew stanowisku apelacji nie było natomiast podstaw do zastosowania przepisu art. 58 § 2 kodeksu cywilnego i uznania podwyższenia wynagrodzenia w aneksie z dnia 2 stycznia 2012 r. za czynność sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i jako taką nieważną. Niezasadny jest także zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc, ponieważ wbrew stanowisku apelacji zebrany w sprawie materiał dowodowy został przez Sąd I instancji oceniony z zachowaniem wszystkich wymogów wynikających z art. 233 § 1 kpc, tj. ocena ta opierała się na wszechstronnym rozważeniu materiału dowodowego, odpowiadała wskazaniom logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Jeśli z materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dawały się wysnuć wnioski odmienne. Jedynie wówczas, gdy brak jest logiki w wysnuwaniu wniosków ze zgromadzonego materiału dowodowego lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza reguły logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Do skutecznego

postawienia zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 kpc nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena sądu.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne M. B.. Trafnie uznał Sąd I instancji, że za miesiąc styczeń 2012 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne M. B. podlegającej ubezpieczeniu jako pracownik u płatnika składek Firmy Handlowo – Usługowej (...) z siedzibą w K. stanowi kwota ustalonego przez wyżej wymienionych w aneksie do umowy o pracę z dnia 2 stycznia 2012 r. wynagrodzenia za pracę tj. (...)złoty.

Na wstępie należy podnieść, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, iż w ramach art. 41 ust. 12 i 13 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa. Nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych może być bowiem ocenione jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 r., II UZP 2/05, OSNP 2005/21/338; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 16/05, OSNP 2006/11-12/191 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., III UK 7/09, LEX nr 509047).

Autonomia stron umowy o pracę w kształtowaniu jej postanowień podlega ochronie jedynie w ramach wartości uznawanych i realizowanych przez system prawa, a strony obowiązują nie tylko respektowanie własnego interesu jednostkowego, lecz także wzgląd na interes publiczny. Odpowiednie zastosowanie art. 58 kc prowadzi do wniosku, że postanowienia umowy o pracę sprzeczne z ustawą albo mające na celu jej obejście są nieważne, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, a sprzeczne z zasadami współżycia społecznego - nieważne bezwzględnie. Ocena wysokości wynagrodzenia uzgodnionego przez strony stosunku pracy na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych ma istotne znaczenie z uwagi na okoliczność, że ustalanie podstawy wymiaru składki z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy następuje w oparciu o przychód, o którym mowa w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, a więc wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne, a w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty itp. Umowa o pracę wywołuje zatem nie tylko skutki bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych kształtując stosunek ubezpieczenia społecznego, w tym wysokość składki, co w konsekwencji prowadzi do uzyskania odpowiednich świadczeń. W związku z powyższym ocena postanowień umownych może i powinna być dokonywana także z punktu widzenia prawa ubezpieczeń społecznych, a więc nie tylko z punktu widzenia interesu pracownika (ubezpieczonego), ale także interesu publicznego. Godziwość wynagrodzenia za pracę w prawie ubezpieczeń społecznych musi być zatem interpretowana przy uwzględnieniu wymogu ochrony interesu publicznego oraz zasady solidarności ubezpieczonych. Alimentacyjny charakter świadczeń przyznawanych z tytułu ubezpieczenia społecznego oraz zasada solidaryzmu sprawiają, że płaca stanowiąca jednocześnie podstawę wymiaru składki nie może być ustalana ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej i zapewniającej godziwe utrzymanie i nie może rażąco przewyższać wkładu pracy, by w konsekwencji składka na ubezpieczenie społeczne nie przekładała się na świadczenie w kwocie nienależnej. Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych odwołują się bowiem do takiego przełożenia pracy i uzyskanego za nią wynagrodzenia na składkę na ubezpieczenie społeczne, które pozostaje w harmonii z poczuciem sprawiedliwości w korzystaniu ze świadczeń z ubezpieczenia, udzielanych z zasobów ogólnospołecznych. Podsumowując należy stwierdzić, że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy, natomiast ocena godziwości tego wynagrodzenia wymaga uwzględnienia okoliczności każdego konkretnego przypadku, a zwłaszcza rodzaju, ilości i jakości świadczonej pracy oraz wymaganych kwalifikacji. Dokonywana przez organ rentowy kontrola zgłoszeń do ubezpieczenia oraz prawidłowości i rzetelności obliczenia składki oznacza przyznanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kompetencji do badania zarówno tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień, a zatem, również

postanowień umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia, które pozostają w kolizji z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

Na gruncie okoliczności rozpoznawanej sprawy Sąd I instancji trafnie wskazał, że wynagrodzenie za pracę zainteresowanej podwyższone w aneksie do umowy o pracę do kwoty (...) złotych brutto było w pełni usprawiedliwione. Wynagrodzenie za pracę wynikające z przedmiotowego aneksu należy uznać za właściwe i godziwe, w pełni ekwiwalentne do rodzaju, ilości i jakości pracy oraz wymaganych kwalifikacji. Słusznie wskazał Sąd I instancji, że takie wynagrodzenie z jednej strony usprawiedliwione było aktualnymi potrzebami firmy prowadzonej przez A. G., w szczególności daleko idącymi planami rozwoju firmy, a z drugiej strony było w pełni adekwatne do posiadanych przez zainteresowaną kompetencji i zakresu powierzonych jej dodatkowych obowiązków. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie budzi wątpliwości, że przewidziana w aneksie do umowy o pracę znacząca podwyżka wynagrodzenia była uzasadniona tym, iż zainteresowanej powierzono realizację projektu związanego z planami rozwoju firmy, a wykonanie tego projektu wymagało posiadania odpowiednich wiadomości i umiejętności technicznych, jak i artystycznych, które zainteresowana jako architekt posiadała. W świetle zasad doświadczenia życiowego za wiarygodne należy uznać twierdzenia strony odwołującej się, że znaczące podwyższenie wynagrodzenia dla zainteresowanej było rozwiązaniem finansowo opłacalnym dla firmy, a to z tego względu, iż skorzystanie z usług wynajętych specjalnie w tym celu architektów wiązało się z koniecznością poniesienia przez firmę dużo większych obciążeń finansowych. Za wiarygodne trzeba też uznać twierdzenia, że dopiero w pewnym odstępie czasowym po sporządzeniu i podpisaniu aneksu przewidującego podwyższenie wynagrodzenia z kwoty (...) złotych do kwoty (...) złotych, zainteresowana dowiedziała się, iż jest w ciąży, która w dodatku nie przebiegała bezproblemowo. Ponieważ stawiało to pod znakiem zapytania możliwość wywiązania się przez nią ze znacznie rozszerzonego zakresu obowiązków, strony umowy o pracę zdecydowały się powrócić do pierwotnego zakresu obowiązków, a co za tym idzie także pierwotnego wynagrodzenia za pracę w wysokości (...) złotych. Taką sekwencję zdarzeń i motywację stron umowy o pracę należy uznać za potwierdzoną także w świetle późniejszych okoliczności, związanych z utratą ciąży przez zainteresowaną. Podsumowując powyższe stwierdzić należy, że nie było w rozpoznawanej sprawie podstaw do skutecznego zakwestionowania przez organ rentowy wynagrodzenia za pracę przewidzianego za miesiąc styczeń 2012 r.

Ponieważ zaskarżony wyrok jest trafny, a wywiedziona apelacja nie zawierała usprawiedliwionych zarzutów, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na zasadzie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 kpc i § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461 j.t.).